

**Vilniaus lietuvių namai
Užsienio lietuvių švietimo skyrius
Užsienio lietuvių studentų klubas**

**UŽSIENIO LIETUVIŲ KILMĖS STUDENTŲ, STUDIJUOJANČIŲ LIETUVOS
AUKŠTOSIOSE MOKYKLOSE, ADAPTACIJOS IR SVARBIAUSIŲ PROBLEMŲ
SPRENDIMAS**

Tyrimo ataskaita

Tyrimas atliktas

Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos užsakymu

Vilnius, 2015

Turinys

Pratarmė.....	3 psl.
Tyrimo tikslas, uždaviniai, eiga ir metodai.	3 psl.
Bendro pobūdžio duomenys apie užsienio lietuvių studentus, studijuojančius Lietuvoje	5 psl.
Užsienio lietuvių studentai, studijuojantys Lietuvoje: kur, kodėl, kaip ?.....	8 psl.
Užsienio lietuvių studentų, studijuojančių Lietuvoje, adaptacijos problemos.....	12 psl.
Užsienio lietuvių studentų nuomonė dėl adaptacijos gerinimo:.....	14 psl.
• Lietuvių kalbos žinių gerinimas bei kitų, reikalingų gyvenant Lietuvoje, gebėjimų ugdymas.....	15 psl.
• Institucinių problemų sprendimas.....	15 psl.
• Lietuvos visuomenės požiūrio į užsienio lietuvių keitimas.....	16 psl.
• Socialinių sąlygų gerinimas.....	17 psl.
• Dėl užsienio lietuvių, gyvenančių Lietuvoje, bendros veiklos	18 psl.
• Kita	19 psl.
Išvados ir rekomendacijos.....	20 psl.
Užsienio lietuvių studentų, studijuojančių Lietuvoje apklausos anketa.....	21 psl.

Pratarmė

Išsivijos ir lietuvių kilmės užsieniečių pritraukimas studijuoti Lietuvos aukštosiose mokyklose – viena iš priemonių, siekiant skatinti grįžtamąją migraciją į Lietuvos valstybę. Grįžtamosios migracijos skatinimo poreikis atsirado dėl didėjančių migracijos iš Lietuvos mastų. Lietuva – emigracijos valstybė. Šalies emigracijos rodikliai tūkstančiui gyventojų yra vieni didžiausių Europos Sąjungoje. Per nepriklausomybės metus iš šalies išvyko apie 825 tūkst. asmenų arba beveik trečdalis Lietuvos gyventojų. Nors emigracija pati savaime nėra neigiamas reiškinys, tačiau Lietuvos atveju dideli emigracijos srautai kelia šaliai nemažai iššūkių: kinta šalies demografinė struktūra (visuomenė sensta), ima trūkti darbo jėgos, nuteka protai. Individo lygmenyje galima įžvelgti tiek teigiamų, tiek ir neigiamų emigracijos pasekmių. Emigrantai uždirba daugiau, tačiau ne visada išnaudoja savo potencialą, įgyja naujos patirties, tačiau gyvena toli nuo namų, svetimoje aplinkoje. Lietuvos Respublikos 2014 metų Statistikos departamento duomenimis didžiausia jų koncentracija Jungtinėje Karalystėje – 19,9% (123 593), Rusijoje 13,8% (85 617), Lenkijoje 10% (62 239), Kanadoje 7,9% (49 130), Vokietijoje 7%, Airijoje 6,4%. Todėl gausiausios lietuvių bendruomenės susiformavo Airijoje, Jungtinėje Karalystėje, Baltarusijoje, Brazilijoje, Estijoje, Gruzijoje, Italijoje, JAV, Kazachijoje, Latvijoje, Lenkijoje, Moldovoje, Rusijoje, Ukrainoje ir t.t. Natūralu, kad dalis šių bendruomenių narių nori arba kažkada norės grįžti į Lietuvą. Lietuvos valdžia sudaro palankias sąlygas užsienyje gimusiems ar ilgesnį laiką gyvenusiems lietuviams mokytis šalyje, tokiu būdu dar labiau motyvuodama juos grįžti į Lietuvą. Įvairios programos siekia palengvinti atvykusių užsienio lietuvių adaptaciją šalyje bei užtikrinti tinkamą mokymosi lygį visose pakopose: apimant kaip vidurinį, taip ir aukštąjį išsilavinimą.

Šiuo metu Lietuvoje studijuoja apie 300 lietuvių kilmės užsieniečių, atvykusių iš Lietuvos etninių žemių, Europos Sąjungos ir kitų valstybių. Neretai jie būna glaudžiai susiję su lietuviškų bendruomenių veikla, mokėsi lituanistinėse mokyklose.

Tyrimo tikslai, uždaviniai, eiga ir metodai

Užsienio lietuvių švietimo skyrius, vykdydamas Švietimo ir mokslo ministerijos pavedimą, 2015 metais balandžio – gruodžio mėnesiais atliko lietuvių kilmės užsieniečių, studijuojančių Lietuvos Respublikos aukštosiose mokyklose, tyrimą, kurio **tikslas** buvo išsiaiškinti:

- kaip vyksta užsienio lietuvių kilmės studentų adaptacija Lietuvoje, su kokiomis pagrindinėmis problemomis jie susiduria studijų metu;
- kokia yra jų motyvacija likti po studijų baigimo Lietuvoje, kokie veiksniai galėtų įtakoti jų sprendimą;

Šiam tikslui pasiekti buvo keliami šie uždaviniai:

1. identifikuoti sunkumus (ypač pirmų mokslo metų), su kuriais susiduria užsienio lietuvių kilmės studentai, šiuo metu studijuojantys Lietuvos aukštosiose mokyklose;

2. sužinoti, kokie yra užsienio lietuvių studentų planai po studijų baigimo;
3. išsiaiškinti, kokie veiksniai įtakoja užsienio lietuvių kilmės studentus priimti sprendimą pasilikti Lietuvoje.

Užsienio lietuvių studentų klubas tokio pobūdžio tyrimą atlieka antrą kartą. Pirmas buvo atliktas 2012 metais. Panašių tyrimų, susijusių su užsienio lietuvių poreikiais, migracija bei studijomis, galima rasti: 2013 metais Užsienio reikalų ministerijos užsakymu Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų centras „Vilmorus“ atliko tyrimą, kurio tikslas buvo išsiaiškinti užsienio šalyse gyvenančių lietuvių poreikius, turimus lūkesčius, planus.

Tyrimui atlikti buvo taikytas standartizuoto tipo anoniminės internetinės anketinės apklausos metodas. Potencialūs respondentai buvo asmeniškai kviečiami užpildyti anoniminę anketą per Facebook socialinį portalą (Užsienio lietuvių studentų klubo paskyrą), per užsienio lietuvius vienijančias bendruomenes (Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungas, lietuvių bendruomenes užsienyje), privačias organizacijas ir per asmenis, aktyviai bendradarbiaujančiais su užsienio lietuvių studentais.

2015 metų vasario mėn. buvo parengtas klausimynas ir pateiktas Švietimo ir mokslo ministerijos specialistams. Gavus jų pastabas, klausimynas buvo koreguojamas ir išplatintas užsienio lietuviams. Sudarant klausimyną, buvo pasirinkti atviri, uždari ir pasirinkimo klausimai.

Atrankai buvo naudojamosi Valstybinio studijų fondo studentų, teikiančių paraiškas pašalpoms gauti, sąrašais, Lietuvos aukštųjų mokyklų duomenimis apie studijuojančius užsienio lietuvius, Užsienio lietuvių mokyklų abiturientų sąrašais, Užsienio lietuvių studentų klubo kontaktais. Taip pat respondentų atrankai buvo naudojamas „sniego gniūžtės“ metodas, leidžiantis pasinaudojant asmeniniais ryšiais pritraukti daugiau tikslinių respondentų.

2015 metų balandžio mėn. apklausos anketa buvo išplatinta tarp užsienio lietuvių kilmės studentų. 2015 m. rugsėjo – lapkričio mėn. ji buvo patalpinta Užsienio lietuvių studentų klubo puslapyje socialiniame tinkle Facebook'e bei išsiųsta naujai įstojusiems užsienio lietuvių kilmės studentams, remiantis Valstybinio studijų fondo studentų sąrašu bei lituanistinių mokyklų užsienyje pateiktais buvusių mokinių kontaktais.

2015 metų spalio – gruodžio mėn. buvo daroma anketinės apklausos duomenų analizė bei rengiama ataskaita.

Tyrimo imtis. Tyrimo metu buvo gauta 175 užpildytos anketos.

Tyrimo metu surinkti duomenys ir jų analizė leidžia apibendrinti apklaustų užsienio lietuvių studentų požiūrį į jiems Lietuvoje teikiamą pagalbą, studijų, gyvenimo kokybę bei siūlyti rekomendacijas institucijoms, organizacijoms, kurios galėtų padėti jiems geriau adaptuotis Lietuvoje.

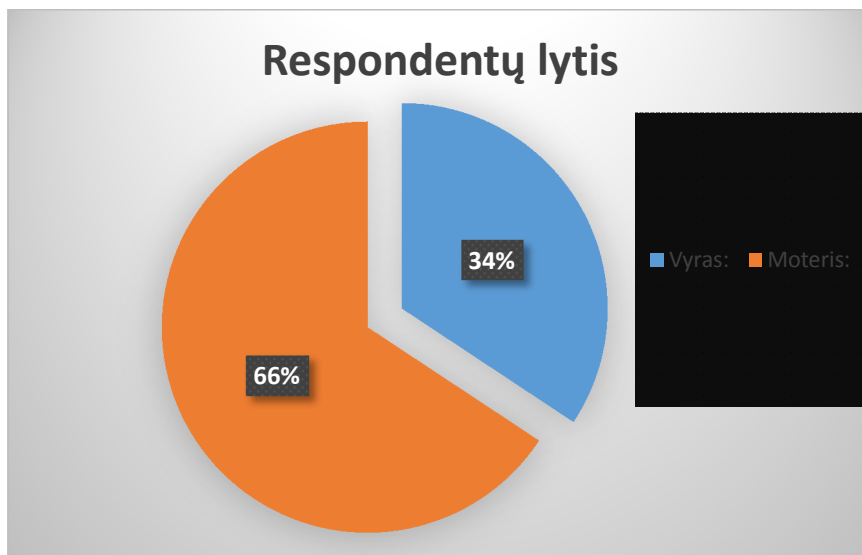
Bendro pobūdžio duomenys apie užsienio lietuvių studentus, studijuojančius Lietuvoje

Iš viso į anketos klausimyną atsakė 175 respondentai, kilę iš 21 skirtingos šalies. **Daugiausia jų yra atvykę iš Lenkijos (55,4%). Kiti, apklausoje dalyvavę respondentai, buvo atvykę iš Rusijos (11,4 %), Baltarusijos (9,1 %), Vokietijos (4 %), Ukrainos (2,3 %).**

Respondentų pasiskirstymas pagal šalis:

Eil Nr.	Šalis	Asmenų kiekis vnt.	Asmenų kiekis proc.
1.	Lenkija	97	55,4
2.	Rusija	20	11,4
3.	Baltarusija	16	9,1
4.	Vokietija	7	4,0
5.	Ukraina	4	2,3
6.	Brazilija	4	2,3
7.	Latvija	3	1,7
8.	Urugvajus	3	1,7
9.	Didžioji Britanija	3	1,7
10.	Italija	3	1,7
11.	Kazachstanas	3	1,7
12.	Airija	2	1,1
13.	JAV	2	1,1
14.	Izraelis	1	0,6
15.	Norvegija	1	0,6
16.	Ispanija	1	0,6
17.	Saudo Arabijos Karalystė	1	0,6
18.	Argentina	1	0,6
19.	Gruzija	1	0,6
20.	Makedonija	1	0,6
21.	Moldova	1	0,6
	Respondentų skaičius:	175	100%

Anketos duomenys rodo, kad dažniau **studijas Lietuvoje renkasi moterys 66% (115 respondentų) nei vyrai 34% (60 respondentų).**

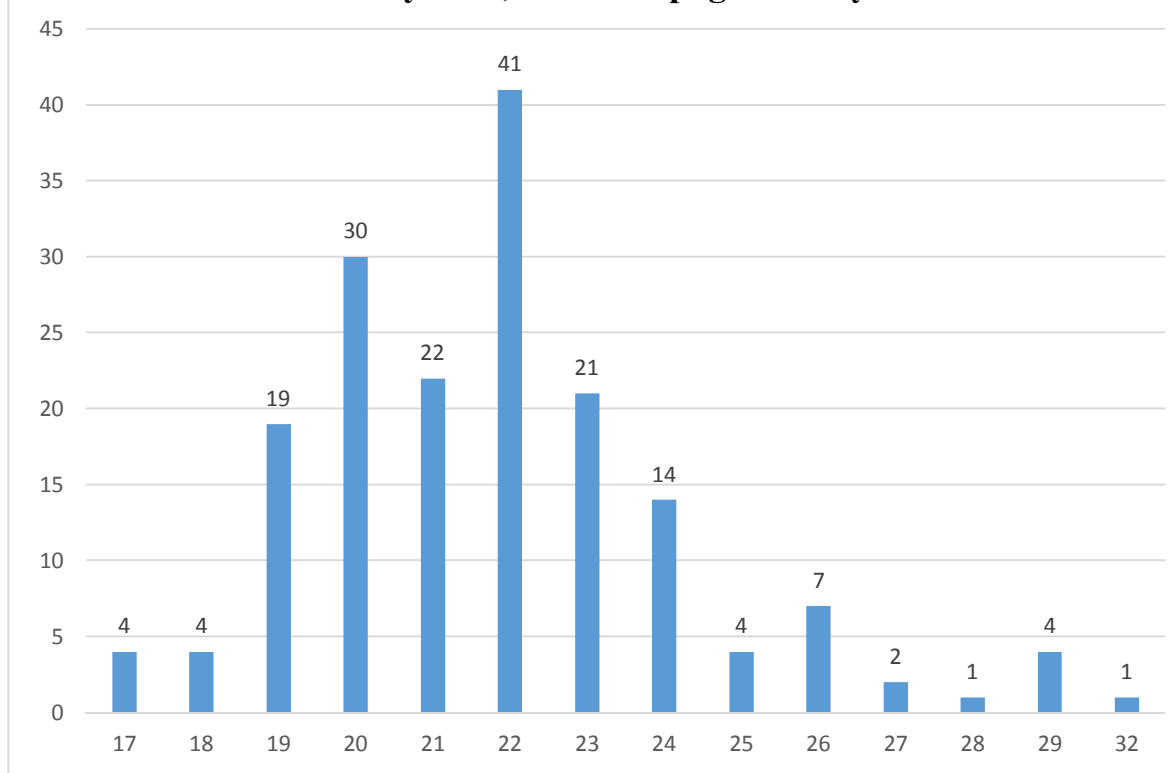
Pav.1 Tiriamųjų pasiskirstymas pagal lytį

Respondentų amžius parodo, kad reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad nors maža dalis 2,3% yra nepilnamečių, anketų duomenys atskleidžia, kad tai Baltarusijos ir Rusijos piliečiai – asmenys, kurie pagal jų šalies mokslo įstatymus gauna vidurinį išsilavinimą sėkmingai užbaigę 11 klasių ir išlaikę egzaminus. *Atvykus studijuoti į Lietuvą, jiems gali kilti problemų įstaigose, kurios iš nepilnamečių reikalauja dviejų tėvų sutikimo.*

Amžius (m.)	Skaičius	Santykis
17	4	2,3
18	4	2,3
19	19	10,9
20	30	17,2
21	22	12,6
22	41	23,6
23	21	12,1
24	14	8,0
25	4	2,3
26	7	4,0
27	2	1,1
28	1	0,6
29	4	2,3
32	1	0,6
Respondentų skaičius:	174*	100%

*Viena respondentė atsisakė pažymėti savo amžių.

Užsienio lietuvių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, skaičius pagal amžių

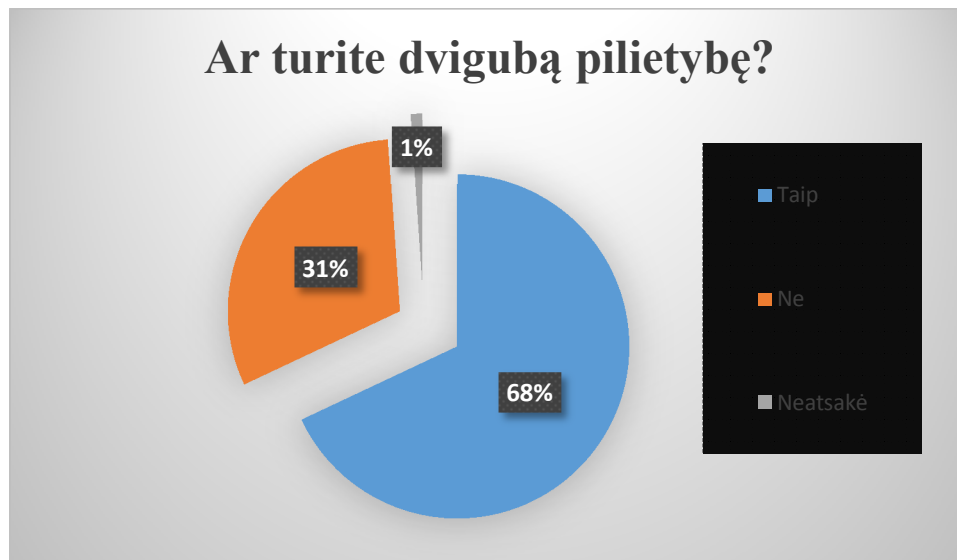

Pav. 2 Respondentų skaičiaus pasiskirstymas pagal amžių

Respondentams buvo pateiktas klausimas, ar jie turi dvigubą pilietybę (Pav. 3). **68% (119) respondentų pareiškė, kad „neturi“, o 31% (54) respondentų pažymėjo, kad „turi“ dvigubą pilietybę, 1% (2) dėl nežinomų priežasčių į šį klausimą neatsakė.** Užsienio lietuviai, turintys dvigubą pilietybę (Lietuvos Respublikos ir šalies, iš kurios atvyko) žymiai rečiau susiduria su sunkumais tvarkant dokumentus įvairiose įstaigose Lietuvoje. **Taip pat dauguma, net 54,3% užsienio lietuvių, studijuojančių Lietuvoje, neturi laikino leidimo gyventi Lietuvoje.** Europos Sąjungos piliečiams, studijuojantiems Lietuvoje, nėra būtinas šis dokumentas, nes jis suteikia tokias pat socialines garantijas, kaip ir Lietuvos piliečiams, išskyrus politines teises.

Tikslindami priežastis dėl savo vienokio ar kitokio statuso, respondentai argumentuodavo - „Man jo nereikia, nes laikiu dvigubos pilietybės.“, „Manau, bus sudėtinga tai susitvarkyti ir nelabai turiu laiko, nes reikia daug mokytis.“, „Kol kas dar nesusidūriau su rimtomis problemomis dėl jo neturėjimo.“, „Daug formalumų.“, „Kartą buvau, bet negavau atitinkamos informacijos.“, „Kol kas laikinas leidimas nėra man reikalingas, įsigyti žadu prieš studijų pabaigą, atsiimant diplomą.“, „Buvau įstaigose, stovėjau ilgose eilėse, o po kelių savaičių/mėnesio buvo skirtas terminas ateiti pasirašyti dokumentų mano studijų atsiskaitymų metu.“, „Šiaip dauguma studentų (užsienio lietuvių) nesirūpina.“, „Kol kas to kaip ir neprireikė bei gąsdina dokumentų tvarkymas.“. *Šios tyrimo metu įvardintos situacijos leido giliau suprasti, kad kartais*

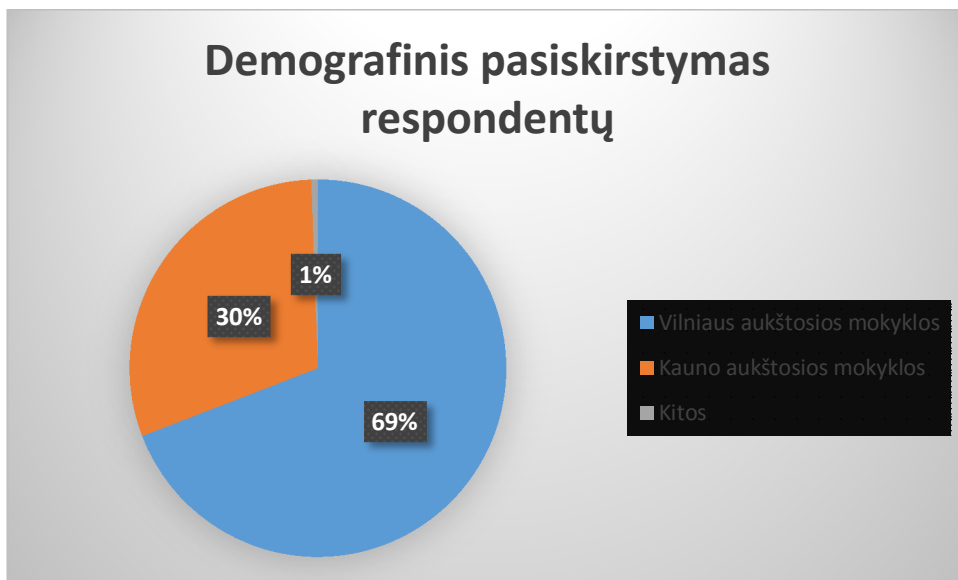
priežastys būna asmeninės, kartais – suformuotos aplinkos, apribotos įstatymų arba per daug formalizuoto įstaigų darbo pobūdžio.

Pav.3 Respondentų atsakymų pasiskirstymas dvigubos pilietybės klausimu.

Užsienio lietuvių studentai, studijuojantys Lietuvoje: kur, kodėl, kaip?

Nors tyrimas vyko internetinės apklausos pagalba ir galimybę pildyti anketą turėjo visoje Lietuvoje studijuojantys užsienio lietuviai, vis tik demografiniai respondentų duomenys parodė, jog **didžioji dauguma apklaustųjų mokosi Vilniaus ir Kauno aukštosiose mokyklose**. Ta pati tendencija atsispindi ir 2012 metais atliktame tyrime. Reikia pastebėti, kad ir Lietuvos studentų didžioji koncentracija taip pat yra šiuose miestuose, kiek mažesnė Klaipėdoje, Šiauliuose. *Vadinasi, rekomenduotina stiprinti užsienio lietuvių studentų veiklos organizavimą Vilniuje, Kaune. Kituose šalies regionų miestuose išskirti atskirą, užsienio lietuvių studentų grupę, nėra prasmės, nes jie asimiliuojasi bendruose studentų srautuose.*

Pav. 4 Tyrime dalyvavusių studentų demografinis pasiskirstymas.

*Vienas respondentas pažymėjo, kad mokosi Alytaus kolegijoje (1%)

Organizatoriai užsienio lietuvių studentų klausė (5 klausimas), kokią studijų sritį jie studijuoja. Paaaiškėjo, kad **trečdalis studentų pasirinko socialinius mokslus** (socialinės studijos, teisė, verslas ir vadyba, komunikacija, švietimas ir ugdymas) – 29,9%. 20,7% ir 20,1% studentų atitinkamai mokosi biomedicinos mokslų (medicina ir sveikata, gyvybės mokslai, žemės ūkis ir veterinarija), technologijos mokslų (inžinerija, technologijos). Mažiausiai studentų atvyko į Lietuvą studijuoti menų – 6,9%. *Apibendrinant galima teigti, kad užsienio lietuvių studentai rinkosi panašias studijų sritis kaip ir Lietuvos studentai.*

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Biomedicinos mokslai (krypčių grupės: medicina ir sveikata, gyvybės mokslai, žemės ūkis ir veterinarija)	36	20.7%
Fiziniai mokslai (krypčių grupės: gamtos mokslai, matematika ir kompiuterių mokslai)	23	13.2%
Technologijos mokslai (krypčių grupės: inžinerija, technologijos)	35	20.1%
Socialiniai mokslai (krypčių grupės: socialinės studijos, teisė, verslas ir vadyba, komunikacija, švietimas ir ugdymas)	52	29.9%
Humanitariniai mokslai (krypčių grupės: filologija, istorija, filosofija, teologija ir kultūros studijos)	16	9.2%
Menai (meno studijos)	12	6.9%

Susidarant pilnesnį vaizdą apie užsienio studentus, studijuojančius Lietuvoje, išsiaiškinta, kas paskatino ir įtakojo renkantis studijas Lietuvoje, iš kur jie gavo informaciją apie galimybę studijuoti mūsų šalyje (6, 7, 8 klausimai). Pirmiausia, išaiškėjo, kad **daugiausia studentai rinkosi bakalauro studijas - 59,3%**, o magistrantūroje studijuoja tik 11,1% , doktorantūroje – 2,8%. Kiti studijas rinkosi po vidurinio mokslo baigimo Vilniaus lietuvių namuose - 19,4% respondentų. Todėl tenka pastebėti, kad *beveik penktadalį būsimų užsienio lietuvių studentų studijuoti Lietuvoje orientuoja Vilniaus lietuvių namų pedagogai*.

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Pradėjau mokytis Vilniaus lietuvių namuose	42	19.4%
Dėl studijų Lietuvos aukštojoje mokykloje, bakalauro lygmenyje	128	59.3%
Dėl studijų Lietuvos aukštojoje mokykloje, magistrantūros lygmenyje	24	11.1%
Dėl studijų Lietuvos aukštojoje mokykloje, doktorantūros lygmenyje	6	2.8%
Pradėjau ieškoti darbo Lietuvoje	2	0.9%
Kita	14	6.5%

Įdomu sužinoti, kad **daugiau net trečdalį studentų į Lietuvą atvedė patriotinės priežastys – 32,9%**. Kadangi jas įvardinti apklausoje nebuvo būtina, mes tik galime numanyti, kad tai įtakojo šeima ir jos nuostatos, tradicijos; lietuvių bendruomenės ir lietuviškų mokyklėlių veikla; taip pat gali būti socialinių tinklų informacija apie Lietuvą bei aukštą studijų kokybę. Būtent apie aukštą mokslo lygį minėjo 22,6% studentų. **29,7% studentų imponavo teikiama stojimo lengvata** (1 papildomas balas lankantiems lietuviškas mokyklas užsienyje ir 1 balas dokumentais įrodant savo lietuvišką kilmę) **ir vėliau teikiama finansinė parama studijuojant**. Reikia pažymėti, kad sėkmingai, be skolų studijuojantys užsienio lietuvaičiai gauna stipendijas (114 eurų) ir socialines vienkartinės pašalpas, jeigu pristato tą padėtį atitinkančius dokumentus (nuo 202,73 iki 318,58 eurų).

Dešimtadalis apklaustųjų (9,5%) atvykę iš šalių, kuriose gyvenimo lygis yra žemesnis (pvz., Rusija, Kazachstanas, Baltarusija). Tai taip pat skatino studijas rinktis Lietuvoje. *Apibendrinant galima teigti, kad išoriniai veiksniai (aukštesnis studijų ir pragyvenimo lygis, teikiamos lengvatos) turi įtakos renkantis studijas Lietuvoje*. Tokie veiksniai, kaip *lietuviškos mokyklos, lietuviškų bendruomenių veikla užsienyje ir artima šeimyninė aplinka labiausiai įtakoja studijų pasirinkimą Lietuvoje*. Vadinasi, svarbu politikos, informavimo, švietimo bei kultūros srityse bei visuose jų lygmenyse stiprinti šiuos veiksnius.

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
--------------------	--------	----------

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Gyvenimo lygis Lietuvoje yra geresnis nei šalyje, iš kurios atvažiuoju	32	9.5%
Aukštas mokslo lygis	76	22.6%
Lengvatos stojant ir finansinė parama užsienio lietuviams	100	29.7%
Patriotinės priežastys	111	32.9%
Kita	18	5.3%

Būtent per lietuviškas bendruomenes 52,6% apklausos dalyvių sužinojo apie galimybę studijuoti Lietuvoje. Dvigubai mažiau studentų (22,6%) tikslingai ieškojo informacijos įvairiuose šaltiniuose. Tai rodo studijuojančių apsisprendimą ir tvirtą motyvaciją. Draugai ir pažįstami informavo 19,2% būsimų studentų apie studijas Lietuvoje. Apklaustųjų atsakymai į šį klausimą leidžia tyrėjams įvardinti tikslus, *arčiausiai studentų auditorijos esančius informacijos šaltinius – lietuviškos bendruomenės, internetiniai tinklalapiai, žodinė ir vaizdinė informacija per socialinius tinklus, lietuviškos mokyklos, ambasados.*

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Lietuviškoje bendruomenėje mano šalyje	123	52.6%
Iš draugų (pažįstamų)	45	19.2%
Atsitiktinai internete	3	1.3%
Kryptingai ieškojau informacijos įvairiuose šaltiniuose	53	22.6%
Kita	10	4.3%

Vertinant tai, kad Lietuvos valstybė visokeriopai remia užsienio lietuvių studijas Lietuvoje ir siekia jų į aukštesnias ir aukštesnias mokyklas pritraukti kuo daugiau, apklausos organizatoriai domėjosi studentų planais pabaigus studijas. Džiugu pažymėti, kad **du trečdaliai studentų sieja savo ateitį su Lietuva:** 32, 4% apklaustųjų ieškos darbo, o 31,9% tęs studijas Lietuvoje aukštesnėje studijų pakopoje. 15,3% studentų dar nėra apsisprendę. *Susumavus kitus apklaustųjų atsakymus, galime konstatuoti, kad Lietuvą paliks 19,4% studentų.* Vieni išvyks studijuoti ir dirbti į užsienį, kiti grįš tęsti studijų arba dirbti į savo gimtąjį kraštą. Atsižvelgiant į bendras Lietuvos emigracijos tendencijas, užsienio lietuvių studentų išvykimas nėra išskirtinis ir stebinant. Vis tik norėtusi, kad valstybės paramą ir lengvatas studijoms gavę užsienio lietuvių studentai, daugiau motyvuotusi likti Lietuvoje.

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Toliau tęsiu studijas Lietuvoje, aukštesnėje pakopoje	69	31.9%
Ieškosiu darbo Lietuvoje	70	32.4%
Grįšiu į savo gimtąją šalį tęsti studijų	5	2.3%

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Grįšiu į savo gimtąją šalį dirbti	11	5.1%
Važiuosiu į užsienį studijuoti	10	4.6%
Važiuosiu į užsienį dirbti	16	7.4%
Dar nežinau	33	15.3%
Kita	2	0.9%

Studentų buvo klausama, ar studijų metų jie dirba. Klausimu buvo stengiamasi išsiaiškinti, ar jie turi ir gali sau leisti ieškoti papildomų lėšų šaltinių. Paaiškėjo, kad **beveik 30% visų respondentų dirba pastovų darbą**. Iš jų 16,6% pagal specialybę, 2,9% dalinai atitinka pasirinktos studijų srities specialybę ir 9,1% dirba ne pagal specialybę. Nedirbančių skaičius sparčiai sumažėja per atostogas, nes lieka tik 32% iš jų poilsiaujančių po sesijos. 22,9% respondentų, vasaros atostogoms grįžę pas tėvus, padeda jiems ūkyje, 19,4% išvažiuoja į užsienį sezoniniam darbui, 4% pasilieka Lietuvoje ir vasarą dirba čia. Darbas Lietuvoje - ne tik gera galimybė papildyti asmeninį biudžetą, bet ir gera proga priprasti prie esančios rinkos, praplėsti savo akiratį.

Džiugina faktas, kad tie, kurie gali suderinti studijas ir darbą, nuolat studijų metais dirba. Tačiau respondentai, studijuojantys didesnio dėmesio reikalaujančius mokslus (ypač biomedicinos mokslus), anketos duomenimis studijų metais nedirba.

Užsienio lietuvių kilmės studentų, studijuojančių Lietuvoje, adaptacijos problemos

Vienas iš tyrimo uždavinių buvo išsiaiškinti, su kokiais sunkumais susiduria užsienio lietuvių studentai, stodami į Lietuvos aukštąsias mokyklas, adaptaciniu laikotarpiu bei vėliau besimokydami. Žinant, kad sunkumai gali būti tiek buitiniai, tiek emociniai, tyrėjai stengėsi visapusiškai įvertinti studentų būseną. Pirmiausia, atvykusiems užsienio lietuviams būtina susitvarkyti legalaus gyvenimo ir mokymosi Lietuvoje dokumentus. Iš tyrimo pastebime, kad **tvarkant laikiną ar nuolatinį leidimą gyventi Lietuvoje** (13 klausimas) **75% atvykusiųjų problemų neturėjo** (25% į šį klausimą atsakė teigiamai). Į klausimą „**Ar turėjote sunkumų, tvarkant stojimo dokumentus dekanate, banke, kitose valstybinėse įstaigose?**“ **61,2% atsakė teigiamai**. Ir tai yra beveik du trečdaliai apklaustųjų. Vėlesniuose atsakymuose (16 klausimas) jie konkretizavo, kad sunkumai „atsidarant sąskaitą“, „užsieniečio užsiregistravimas informacinėse sistemose“, „eilės dekanate ir sunkumai gaunant reikalingus dokumentus, pvz., pažymą, kad mokosi aukštojoje mokykloje, privalomą pateikti tėvams užsienyje“. Reikia pastebėti, kad pirmaisiais studijų metais *19,6% studentų turi nerimauja dėl kalbos barjero, 7,6% - dėl asmeninio biudžeto tvarkymo, 10,9% - dėl tam tikrų studijų dalykų žinių trūkumo*. Verta sunerinti dėl *10,9% studentų, kurių „mokymosi ir gyvenimo sąlygos neatitiko lūkesčių“*. Vadinasi, arba jie turėjo padidintus lūkesčius, arba buvo neteisingai

informuoti per stojamuosius egzaminus, tačiau šie žmonės tikrai patiria nusivylimo ir kartėlio jausmą. Tyrėjai mano, kad priėmus paprastesnius dokumentų tvarkos aprašus, turint daugiau pozityvumo ir tolerancijos atvykusiems, būtų išvengta nesusipratimų, o adaptacinis laikotarpis studijuojantiems užsieniečiams būtų lengvesnis.

Stebina atvykusiųjų atsakymai apie rūpestį dėl sveikatos draudimo. Kaip atskleidė tyrimas, **28% studentų susirgę vyktų į gimtąjį kraštą, nes neturi sveikatos draudimo.** Tie atvykusieji, kurie stengiasi gauti laikino arba nuolatinio gyvenimo leidimą bei trečiųjų šalių piliečiai privalo pasirūpinti draudimu privačioje įmonėje – jie sudaro 31,3% respondentų. Mažiausiai dėl sveikatos nerimauja studentai, turintys ES draudimo kortelę – jie sudaro 40,7% respondentų. Kai kurie studijuojantys buvo nepatenkinti Lietuvos sveikatos sistema: „eilės įstaigose“, „neaiški tvarka ir keisti reikalavimai užsienio piliečiams“.

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Taip, privalėjau, pasirūpinau privačioje įmonėje	47	31.3%
Ne, turiu Europos Sąjungos draudimo kortelę	61	40.7%
Ne, prireikus - važiuosiu namo	42	28.0%

Analizuojant anketą, pastebėta, kad **atvykusiems studentams netrūksta žinių, bet jaučia kultūrinį skirtumą tarp savęs ir kurso draugų - 52,6% respondentų.** *17,5% besimokančiųjų jaučia ir žinių stygių, ir kultūrinius skirtumus. Tačiau šiems atsvarą sudaro 22,2% užsienio lietuvių studentų, kurie jaučiasi puikiai ir nepastebi vienokių ar kitokių skirtumų palyginus su kurso draugais.* Kita vertus, vieni ar kiti skirtumai neišvengiami, tačiau padėti tokiems studentams gali tik artimiausioje aplinkoje gyvenantys draugai, kolegos. Juo labiau, kad apklausos rezultatai parodė, kad **Lietuvos aukštosiose mokyklose nėra patyčių dėl religijos ar sociokultūrinių skirtumų.** Apie tai liudija užsienio studentų atsakymai. Į klausimą „Ar buvote Lietuvoje patyrę patyčias aukštųjų mokyklų bendruomenėse?“ **57,1% respondentų pažymi, jog niekada nėra patyrę patyčių.** 40% respondentų atsakė, kad kartais girdėdavo žeminančių replikų, juokelių. Su kurso draugais atvykusieji bendrauja ir mokslo reikalais, ir laisvalaikiu. Tai (19 klausimas) pareiškė 70,9% apklaustųjų. 12% - reikėtų atkreipti dėmesį, nelabai randa bendros kalbos, tačiau stengiasi bendrauti ir dalyvauti bendroje veikloje. 8,6% studijuojančių palaiko ryšį tik su vienu ar dviem kurso draugais, daugiausia mokslo reikalais, bet laisvalaikiu nesusitinka, o 6,3% - bendrauja tik mokslo reikalais. Ir tik 2,3% pažymėjo, kad nebendrauja, kadangi turi kitų draugų. Tyrėjai mano, kad tai galėtų būti Vilniaus lietuvių namų abiturientai, kurie draugauja nuo mokyklos laikų.

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Bendrauju tik mokslo reikalais	11	6.3%
Bendraujame tiek mokslo reikalais, tiek laisvalaikiu	124	70.9%
Nelabai randu su jais bendros kalbos, tačiau stengiuosi bendrauti ir dalyvauti bendroje veikloje	21	12.0%

Atsakymo variantai	Kiekis	Santykis
Palaikau ryšį tik su vienu ar dviem kurso draugais, daugiausia mokslo reikalais, laisvalaikiu nesusitinkame	15	8.6%
Nebendrauju, nes turiu kitų draugų	4	2.3%

Reikia pažymėti, kad beveik dešimtmetį veikia Užsienio lietuvių studentų klubas. Susikūręs prie Užsienio lietuvių rėmimo centro dabar jis tęsia savo veiklą Vilniaus lietuvių namų Užsienio lietuvių švietimo skyriuje. Organizacija puoselėja Lietuvos tautines vertybes, padeda lietuvių kilmės jaunimui, siejančiam savo gyvenimą su Lietuva, adaptuotis vietinėje bendruomenėje, skatina aktyvumą, pilietiškumą ir siekimą prisidėti prie Lietuvos gerovės. Todėl apklausoje buvo domimasi, kiek respondentų dalyvauja šio klubo veikloje. Iš **dalyvavusių apklausoje respondentų apie šį klubą girdėjo ir jo veikloje nuolat dalyvauja 24% studentų, kiti – 30,9% dalyvauja retkarčiais, pagal galimybes. 40% užsienio lietuvių pažymėjo, kad domisi klubo veikla, nuolat skaito informaciją, bet nedalyvauja.** Tikėtina, kadangi apklausoje dalyvavo ne vien Vilniuje besimokantys studentai. Studentai, studijuojantys kitų miestų aukštosiose mokyklose, neturi galimybės aktyviai įsitraukti į klubo veiklą. Tačiau būtina pastebėti, kad *ketvirtadalis aktyvių studentų, yra nemažas skaičius ir jų veikla svarbi bendraujant, teikiant pagalbą, platinant naudingą informaciją užsienio lietuvių studentams.*

Užsienio lietuvių studentai turi galimybę gauti Lietuvos valstybės jiems teikiamą įvairiapusišką paramą. **50% apklaustųjų studentų naudojami Valstybinio studijų fondo užsienio lietuviams pagalba. 44,3% respondentų, studami į Lietuvos aukštąsias mokyklas, pasinaudojo papildomo balo teikiama galimybe.** Tik maža dalis (5,1%) randa ir pasinaudoja privačių asmenų ir fondų pagalba. Šie skaičiai rodo, kad, *pirma, studentai mokosi gerai ir Valstybinis studijų fondas skiria jiems stipendijas; antra, studentai atsakingi ir geba laiku pristatyti dokumentus paramai gauti* (data nustatoma griežtai ir pavėlavus tavo stipendijos klausimas nesvarstomas); *trečia, fondo parama žymiai padeda atvykusiems finansiškai.* Studijuojantieji užsienio lietuviai gali pretenduoti į dvejų rūšių paramą: stipendiją ir vienkartinę socialinę išmoką. 114 eurų stipendijos skiriamos konkurso būdu kiekvieną semestrą nuo 2012 metų. Šios stipendijos dydis nustatytas visiems vienodas, tačiau, pritrūkus lėšų, pirmenybė teikiama geriau besimokantiems studentams, taip pat nustatyti griežtesni kriterijai vienkartinę socialinę išmoką gauti (skiriama nuo 202,73 iki 318,58 eurų). Stipendijos skiriamos tik pažangiems studentams, susidarius atitinkamai socialinei padėčiai.

Užsienio lietuvių kilmės studentų nuomonė dėl adaptacijos gerinimo

Paskutinis apklausos klausimas buvo atviras, jo dėka buvo stengiamas išsiaiškinti, ką, anot respondentų, reikėtų keisti, kad užsienio lietuvių kilmės studentų adaptacija Lietuvoje būtų sėkmingesnė.

Užsienio lietuviai buvo prašomi pateikti savo pasiūlymus. Iš 175 apklaustųjų 53 į šį klausimą neatsakė. 6 respondentai atsakė į klausimą „Niekas“, 3 respondentai pareiškė, kad dar yra per trumpai Lietuvoje, kad galėtų pareikšti savo nuomonę.

Atsakiusiųjų nuomonę tyrėjai sugrupavo į kelias grupes:

1. Lietuvių kalbos žinių gerinimas bei kitų, reikalingų gyvenant Lietuvoje, gebėjimų ugdymas.

„Kartais trūksta supratimo iš dėstytojų dėl kalbos taisyklingumo, daugybės klaidų rašto darbuose. Nelengva yra baigus mokyklą, pvz., rusų kalba, adaptuotis universitete, dėstytojai nedaro jokių nuolaidų padarius nežymių klaidų, kartais net ir replikuoja, gal taip yra Kaune ASU, kituose universitetuose nežinau. O gal, nees esu vyresnio amžiaus, nes neturėjau galimybės mokytis anksčiau ir nediršau, nes prastai mokėjau lietuvių kalbą.“

„Kauno lietuviai nelabai tolerantiški, atkreipia dėmesį dėl klaidų, kai kalbu, ne visada maloniai reaguoja.“

„Niekas, „galimybes“ adaptuotis asmenys atsineša iš savo namų/mokyklų. Jei žmogus nori bendrauti, adaptuotis, tas ir įvyks. Pagrindinis trukdis- nenoras bendrauti su „vietiniais lietuviais“ bei netaisyklinga lietuvių kalba.“

„Manau, čia priklauso nuo žmogaus ir jo sugebėjimų ir noro adaptuotis.“

2. Institucinių problemų sprendimas.

„Neaiškumas institucijose su žmonėmis, turinčiais užsienietiškus asmens kodus ir jų registravimo teise. Universitetas užregistruoja užsienio lietuvi, kaip jam tinka, bankas taip pat, po to duomenys nesutampa ir kyla dėl to problemų kitose įstaigose.“

„Viskas iš valstybės pusės yra labai gerai, bet kai susiduri su įstaigų darbuotojais, visada kyla kažkokių problemų. Negalėjau pateikti dokumentų elektroniniu būdu į VSF, sklandžiai susitvarkyti LSP ir pan.“

„Palengvinti dokumentų tvarkymą, bankuose, universitetuose, medicinos ir kitose įstaigose, nes čia yra pagrindinė ir nuolatinė problema, kuri atima daug laiko aiškinantis, kaip visa tai sutvarkyti, o tų įstaigų darbuotojai patys nėra informuoti, ką tokiais atvejais, kai ateina užsienietis be lietuviško asmens kodo, daryti. Pagaliau vis tiek visi būname išsiųsti namo, nes niekas negali pagelbėti. Tiesiog visos sistemos nėra pritaikytos užsieniečiams, su kitu, nei Lietuvos asmens, kodu.“

„Manau, palengvintų vienodas įstaigų tarnautojų požiūris į atvykstančius užsienio lietuvius studijuoti kaip ir į lietuvius, gyvenančius Lietuvoje. Jei pavyktų bent painformuoti duotas įstaigas (migracijos valdyba, bankai, SODRA dirbančiųjų atveju ir pan.), kad mes ne imigrantai, o lietuviai, atvykstantys į tėvynę mokytis gimtąją kalbą, manau, būtų jau daug paprasčiau.“

„Papildomi balai, stipendijos užsienio lietuviams, aukštas mokymosi lygis universitete, klubo veikla - tikrai be šios paramos manęs čia nebūtų. Bet sunkumai su leidimu gyventi, be lietuviško asmens kodo tikrai čia sunku kažką susitvarkyti. Lietuviai nėra netolerantiški, jie tik nežino, ką daryti, kai parodau savo pasą.“

„Buvo man sunku banke sąskaitą atidaryti.“

„Parama ne tik klubo, bet ir kitų įstaigų, tvarkant dokumentus, didesnis supratimas pačių lietuvių apie sunkumus.“

„Palengvinti leidimo gyventi Lietuvoje gavimą, leisti naudotis užsienio asmens kodu identifikacijos sistemose.“

„Palengvinti leidimo gyventi gavimo procesą, daugiau informacijos apie draudimą, leidimus ypač 1-o kurso studentams. Bankas nenori leisti atidaryti sąskaitos, kai neturi LT dokumentų. LSP - asmens kodo negalima įvesti į universiteto informacines sistemas. Atrodo smulkmenos, bet turi ilgai pats aiškintis, nes niekas nežino, kaip tai sutvarkyti.“

„Viskas iš valstybės pusės yra labai gerai, bet kai susiduri su įstaigų darbuotojais, visada kyla kažkokių problemų. Negalėjau pateikti dokumentų elektroniniu būdu į VSF, sklandžiai susitvarkyti LSP ir pan.“

„Bankas nenorėjo man atidaryti sąskaitos, o be jos man buvo sunku toliau tvarkyti dokumentus, LSP.“

„Dokumentų tvarkymo sistema - visa, nuo bankų, leidimo gyventi, registracijos, studijų reikalų, sveikatos - visur atsiranda problemų, kai parodai užsienietišką pasą.“

„Galėtų palengvinti sistemą su dokumentų tvarkymu.“

„Keisti VSF internetinę svetainę, kad pateikęs dokumentus stipendijai specialiai neturėčiau važiuoti į jų būstinę. Kam tada ta anketa? O šiaip viskas labai gerai.“

„Pačių lietuvių nusistatymą į užsienio lietuvius, jiems padėti tvarkant dokumentus ir pan., o ne ignoruoti problemą.“

„Migracijos departamente tvarkyti dokumentus kažkoks košmaras, o taip viskas labai gerai.“

„Labai priklauso nuo paties žmogaus, gal būtų geriau, jei dokumentų tvarkymas Lietuvoje būtų lengvesnis.“

„Banke turėjau didelių sunkumų darant kortelę, nes stodamas buvau nepilnametis.“

„Kodėl taip sunku susitvarkyti leidimą gyventi? Be jo, baigus medicinos studijas, negausiu gydytojo licenzijos.“

„Man patinka, kaip Lietuva rūpinasi užsienio lietuviais, bet dokumentų tvarkymas su užsienietišku pasu kartais būna sudėtingas“

„Patinka, kad gavau stipendiją, balus, gaunu informaciją, kada pateikti dokumentus ir kur visada galiu paklausti, kai kažko nežinau dėl dokumentų, kolegija taip pat yra gera. Nepatinka, kad netvarka ir eilės poliklinikoje, dekanate.“

„Suteikti dvigubą pilietybę čia grįžusiems užsienio lietuviams studijuoti.“

„Dviguba pilietybė palengvintų visus formalumus.“

„Sutvarkyti sistemą, kur galima būtų įvesti užsieniečio asmens kodą, o ne amžinai aiškintis, kokia problema, važinėti – nesąmonė.(VSF)!“

„Palengvinti gavimo leidimo gyventi Lietuvoje procedūrą ar leisti gauti dvigubą pilietybę“.

3. Lietuvos visuomenės požiūrio į užsienio lietuvius keitimas.

„Lietuvių mentalitetą. Gal po kiek laiko taps labiau tolerantiški, praplės savo pasaulėžiūrą.“

„Daugiau kalbėti apie užsienio lietuvius, kad jie jaustųsi ir juos laikytų lygiaverčiais Lietuvos piliečiais, nors jie ir neturi pilietybės.“

„Kauniečių požiūrį į užsieniečius.“

„Paaiškinti Lietuvos piliečiams (tiek jauniems, tiek vyresniems), kuo skiriasi pilietybė nuo tautybės.“

„Didinti lietuvių tolerantiškumą.“

„Sunki adaptacija ateityje, nes susiduriu su 90% žmonių, kurie visiškai kitokio mentaliteto, nėra atviri naujovėms, nenori plėsti savo akiračio.“

„Nežinau, gal tai pačių lietuvių mąstysena apie užsienyje gyvenančius lietuvius - ten ne tik ekonominiai emigrantai!“

„Atkreipti didesnę dėmesį į užsienio lietuvius pačiuose universitetuose, dažnai akademinė bendruomenė nesupranta skirtumo tarp užsienio lietuvių ir užsieniečio.“

„Pačių lietuvių požiūrį į žmones.“

„Lietuvių toleranciją.“

„Lietuvių tolerantiškumą.“

„Kultūrą iš lietuvių pusės.“

„Manau, reikėtų skleisti tolerantiškumą tarp lietuvių.“

„Pačių lietuvių nusistatymą kitataučiams, ypač Kaune.“

„Didinti pačių lietuvių tolerantiškumą užsieniečiams.“

„Manau, kad žmonėms Lietuvoje reikėtų daugiau sužinoti, pasidomėti apie lietuvių tautines mažumas kitose šalyse.“

„Valstybė, kiek gali, yra pasiruošus priimti užsienio lietuvius. Papildomi balai, stipendijos, kultūrinė veikla, tačiau patys lietuviai nelabai linkę padėti grįžtantiems.“

„Studijavau Kaune, o dabar Vilniuje - skirtumas labai jaučiamas tarp priėmimo, bendravimo su užsienio lietuviais.“

„Gal čia miesto specifika, bet dažniau Vilniuje man žmonės padėdavo, dabar esu Kaune.“

4. Socialinių sąlygų gerinimas.

„Duoti butą užsienio lietuviui arba pasirūpinti jo gyvenimo vieta (bendrbutis), kol pats nesugebės išlaikyti savęs nusipirkęs nekilnojamo turto. Rašau čia tokius dalykus, kadangi esu atvažiavęs iš toli, studijuoti. Aš galėjau gyventi pas giminaičius ir sau leisti studijuoti, nes Jūsų skiriamos stipendijos, net mano išlaikymo negalėjo padengti.“

„Atlyginimai, didesnis tolerantiškumas.“

„Gerėjanti ekonominė padėtis.“

„Lietuvos atlyginimus.“

„Suteikti daugiau paramos.“

„Gerėjanti ekonominė padėtis Lietuvoje.“

„Ekonominė padėtis Lietuvoje.“

„Atvykau iš 3 šalies, stipendijos yra labai mažos tiek užsienio lietuviams, tiek kitiems studentams universitete, nors gerai mokausi, būna sunku, kai neturi kito pragyvenimo šaltinio, o darbo nėra laiko susirasti, nes studijos nukentėtų – tėvai negali padėti, per mažai užsidirba ir yra toli“.

„Atlyginimus galėtų pakelti, nes liūdna, kai norėtum čia likti, o išgyventi sunku. Gerai, kad gaunu stipendiją, nes kitaip sunku būti patriotu.“

„Padidinti stipendiją.“

„Gal galite padidinti stipendija ir ačiū labai už ją - labai padeda!“

„Viskas gerai, tik reikėtų padidinti stipendiją - ji labai maža.“

„Žmonės arba pritampa, arba ne. Tie, kas nesugeba, grįžta į gimtinę. Bet visada turi pasistengti pats. Aišku, kartais gali kilti finansinių sunkumų, bet čia jau, kaip sakant, daugelio studentų problemos.“

„Gal galima padidinti stipendiją? Nelabai žinau, kaip pasidaryti leidimą gyventi. O taip viskas labai gerai.“

5. Dėl užsienio lietuvių, gyvenančių Lietuvoje, bendros veiklos.

„Trūksta atvirumo. Pašto žinutės visiškai nepaveda. Tai pats paprasčiausias būdas, kad galėčiau palaikyti kontaktą. (Nekalbu apie papildomus veiklas, kurias organizuojate, o apie pačią kontakto formą).“

„Gal surengti stovyklą/susitikimą prieš prasidedant studijoms, kad jau anksčiau studijuojantys užsienio lietuviai ar Lietuvos studentai pasidalintų patirtimi. Po to gal mažiau dalykų stebintų, o ne visada yra draugų, su kuriais galėtum pabendrauti, paklausinėti apie studijas ir gyvenimą Lietuvoje.“

„Galvoti daug patrauklių veiklų.“

„Kad būtų ir Kaune ši organizacija.“

„Gal įsteigti kitus ULSK padalinius kituose miestuose.“

„Informuoti ir integruoti lietuvius studentus/mokinius į mūsų veiklą (tik kartais).“

„Bandyti įtraukti kuo daugiau užsienio lietuvių studentų į studentų bendruomenę.“

„Svarbiausia, kad atvykstantys į Lietuvą studentai pamatytų, kad gali prisijungti prie ULSK veiklos ir susipažinti ten su kitais užsienio studentais bei kreiptis, jei prireiks pagalbos.“

„Manau, situacija Vilniuje (kur tautybių įvairovė) skiriasi nuo Kauno. Siūlau daugiau bendradarbiauti PL-LT, siekti daugiau projektų.“

„Geras pasiruošimas prieš atvykstant į Lietuvą (kur studijuos, gyvens, kokia rutina laukia). Jei gali atvažiuoti, po 2 žmones geriau. Iš karto turi būti įtraukti į klubo veiklas.“

„Neskirti didesnių balų stojant į aukštąsias mokyklas.“

„Daugiau bendrauti su žmonėmis, kurie baigė lituanistines mokyklas užsienyje.“

„Daugiau renginių.“

„Sunku pasakyti, reikėtų skatinti būti labiau atviriems, daugiau bendrauti.“

6. Kita.

Dalis respondentų, neteikė pasiūlymų, nes, jų manymu, valstybė gerai rūpinasi jų adaptacija Lietuvoje.

„Aš manau ir taip viską gerai darote.“

„Viskas labai gerai, kai noriu, žinau, kur kreiptis.“

„Mane čia vertina geriau nei kitus lietuvius.“

„Atvažiavau čia su mainų programa Erasmus, Lenkijoje studijuojau lietuvių kalbą. Organizuojamos Lietuvoje veiklos labai įdomios, aktyviai dalyvauju klubo renginiuose, planuoju čia grįžti ir tęsti magistrantūros studijas.“

„Viskas yra gerai. Ačiū.“

„Viskas yra puiku!“

„Viskas patinka.“

„Esu pirmo kurso studentė, kolegija sutvarkė man visus dokumentus, studijuojantys užsienio lietuviai palaiko su manimi ryšį, primena apie stipendijas ir veiklas, gavau papildomų balų ir visas stipendijas. Manau, nieko daugiau man nereikia, kad galėčiau sėkmingai adaptuotis.“

„Viskas labai gerai, man čia labai patinka.“

„Anksčiau labiau dalyvavau klubo veiklose, jis man padėjo geriau adaptuotis, dabar sukūriau lietuvišką šeimą. Turiu darbą, tęsiu mokslus. Stipendijos, balai, papildomos lietuvių kalbos pamokos labai man padėjo.“

„Viskas yra gerai.“

„Viskas labai gerai. AČIŪ!“

„Manau, viską valstybė su užsienio lietuviais daro gerai.“

„Valstybė gerai rūpinasi užsienio lietuviais, tik kultūriniai skirtumai buvo mano problema, viskas kitas puikiai. Papildomi balai stojant į bakalauro laipsnį tiek mokslo, tiek socialinės stipendijos studijų metais. Galimybė dalyvauti įvairiuose projektuose ir geriau pažinti Lietuvą. Visa tai labai padėjo.“

„Gaila, kad stipendijos negaunu ir turiu dirbti, bet lietuviai geri, labai visi padeda ir supranta.“

„Viskas gerai.“

„Nieko, viskas gerai.“

„Iš mano asmeninės patirties manau, kad adaptacija jau dabar yra tikrai nebloga. O mano pačios aplinka tikrai draugiška.“

„Nieko, veikla yra gera ir kai reikia gaunu reikalingą paramą.“

„Nežinau, man atrodo kad yra viskas gerai“

„Nieko, viskas gerai.“

„Viskas gerai, viskas patinka.“

„Manau, jog viskas yra gerai.“

„Adaptacija ir taip yra labai gera.“

„Nieko, viskas yra tvarkoje!“

„Nieko nereikia keisti, čia yra kultūros ir žmonių skirtumai ir tai nepakeičiama.“

„Nieko nereikia, viskas gerai!“

„Nieko viskas lyg ir tvarkoje.“

„Mokausi vietoje, kur yra daug studentų iš įvairių šalių, todėl lengvai čia pritaipau.“

„Viskas labai gerai.“

„Šį semestrą turiu skolą, negaunu stipendijos, gal kitą pavyks. O taip viskas labai gerai, žymiai gražiau Kaune nei mano kaime.“

„Manau, kad tai priklauso nuo paties studento, nes yra sudarytos galimybės, tik kai kurie tingi dalyvauti, domėtis.“

„Tęsti tai, ką darote.“

„Atsiprašau, kad nedalyvauju Jūsų veiklose, bet turiu labai daug mokslų, o norėčiau. O taip viskas gerai.“

Išvados ir rekomendacijos

Apibendrinant atliktą tyrimą, galima teigti, kad kaip ir ankstesniame 2012 metų Užsienio lietuvių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, adaptacija Lietuvoje tyrime išryškėja panašios problemos.

Informaciją apie studijas Lietuvoje platinti per labiausiai prieinamus užsienio lietuviams informacijos šaltinius – lietuviškas bendruomenes, internetinius tinklalapius, per socialinius tinklus, lietuviškas mokyklas. Todėl, siekiant skleisti informaciją, reiktų *labiau išnaudoti jaunimo mėgstamus socialinius tinklus, bendruomenių, lietuviškų mokyklų internetinius puslapius, teikti informaciją per lietuviškas mokyklas.*

Pasirenkant studijas Lietuvoje, svarbų vaidmenį vaidina papildomi stojamieji balai ir VSF skiriamos stipendijos, pašalpos. *Rekomenduotina toliau tęsti esamą praktiką.*

Svarbiausios užsienio lietuvių, studijuojančių Lietuvos aukštosiose mokyklose, problemos yra panašios. Toliau išlieka sunkumai tvarkant dokumentus valstybinėse įstaigose, kalbos ir tam tikrų žinių trūkumas. Užsienio lietuviai dažnai susiduria su sunkumais įvedant į elektronines sistemas užsienietiškus asmens kodus, eilės įvairiose įstaigose - jiems neaiški tvarka ir keliami reikalavimai. Tos problemos ypač išryškėja pateikiant dokumentus Valstybiniam studijų fondui (prašymus stipendijoms gauti), ką dažnai respondentai paminėjo paskutiniame atsakyme. Studentai nelabai suprato, kam tada yra sukurtos elektroninės erdvės užsienio lietuviams, kai jos nėra visiškai jiems pritaikytos. Ne visi studentai turi pakankamai lėšų, laiko, kad vien tuo tikslu vyktų į Vilnių. Ypač pasipiktinę buvo kituose miestuose studijuojantys užsienio lietuviai. *Rekomenduotina spręsti techninę problemą dėl dokumentų pateikimo/ gavimo tiek su Valstybinių stipendijų fondu, tiek su aukštųjų mokyklų administracijomis. Sprendžiant tam tikrų dalykų žinių stokos*

panaikinimo klausimą, vertėtų pagalvoti apie pagalbos teikimą papildomomis dalykų pamokomis, moduliais ar kt.

Kelia susirūpinimą faktas, kad užsienio lietuvių integracija gali pasunkėti, dėl nepalankiai nusiteikusių vietinių lietuvių. Apklaustieji teigė, kad susiduria su tolerancijos trūkumu - 40% studentų girdėjo juos žeminančias replikas, o 1,7% girdi jas dažnai. Tai gali kilti dėl kultūrinių skirtumų, bet reikėtų skatinti akademines bendruomenes labiau domėtis ir suprasti užsienio lietuvius, jų problemas. Ypač, kad dalis studentų mini, kad turi kalbos ir žinių trūkumą.

Taip pat reikėtų geriau informuoti užsienio lietuvius apie lietuviškas tautines mažumas užsienyje ir jų veiklą įvairiais būdais. Skatinti lietuviškų universitetų studentų bendradarbiavimą su Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungomis visame pasaulyje, lituanistinių mokyklų bendradarbiavimą su Lietuvos mokyklomis, kad ateityje vietos lietuviams būtų lengviau priimti juos į savo būrį.

Nors užsienio lietuviai, pradėdami studijas, naujoje aplinkoje susiduria su įvairiomis kliūtimis, džiugu pažymėti, kad du trečdaliai užsienio lietuvių studentų, studijuojančių Lietuvoje, sieja savo ateitį su šia šalimi.

Studijų metais, pagal galimybes, užsienio lietuviai ieško darbo ir dirba, dauguma aktyviai bendrauja su kurso draugais, stengiasi mažinti kultūrinius skirtumus, kaip ir dauguma jaunų lietuvių, bijo dėl savo ateities Lietuvoje, kad baigę studijas neįstengs savęs išlaikyti.

Tyrimo rezultatai parodė, kad užsienio lietuviams, atvykstantiems studijuoti į Lietuvą, reikalinga ir labai vertinga visapusiška pagalba įvairiose gyvenimo ir mokslo srityse.

Užsienio lietuvių studentų, studijuojančių Lietuvoje, apklausos anketa (klausimynas)

Gerb. užsienio lietuviai, studijuojantys Lietuvoje, Užsienio lietuvių studentų klubas, bendradarbiaudamas su Švietimo ir mokslo ministerija, vykdo studentų apklausą apie Jūsų studijų Lietuvoje patirtį. Šios apklausos tikslas - išsiaiškinti užsienio lietuvių kilmės studentų problemas, su kuriomis jie susiduria studijų metu, ateities planus.

Jūsų atsakymai padės tobulinti programas, skirtas užsienio lietuvių kilmės studentams.

Apklausa yra anoniminė, nepateikite jokių duomenų, kurie leistų Jus identifikuoti kaip konkretų asmenį. Apklausos rezultatai bus skelbiami tik apibendrinta forma.

Iš anksto dėkojame už skirtą laiką.

1. Jūsų lytis

- a. Vyras
- b. Moteris

2. Jūsų amžius (Prašome įrašykite)

3. Šalis, iš kurios atvykote į Lietuvą (Prašome įrašykite)

4. Mokslo įstaiga, kurioje šiuo metu mokotės (Prašome įrašykite)

5. Kokia Jūsų esamų studijų sritis? (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą)

- a. Biomedicinos mokslai (krypčių grupės: medicina ir sveikata, gyvybės mokslai, žemės ūkis ir veterinarija)
- b. Fiziniai mokslai (krypčių grupės: gamtos mokslai, matematika ir kompiuterių mokslai)
- c. Technologijos mokslai (krypčių grupės: inžinerija, technologijos)
- d. Socialiniai mokslai (krypčių grupės: socialinės studijos, teisė, verslas ir vadyba, komunikacija, švietimas ir ugdymas)
- e. Humanitariniai mokslai (krypčių grupės: filologija, istorija, filosofija, teologija ir kultūros studijos)
- f. Menai (meno studijos)

6. Kodėl pasirinkote mokslus/gyvenimą Lietuvoje? (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą)

- a. Pradėjau mokytis Vilniaus lietuvių namuose
- b. Nuo studijų Lietuvos aukštojoje mokykloje, bakalauro lygmenyje
- c. Nuo studijų magistrantūros lygmenyje
- d. Nuo studijų doktorantūros lygmenyje
- e. Paridėjau ieškoti darbo Lietuvoje
- f. Kita _____

7. Kas labiausiai įtakojo Jūsų pasirinkimą? (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą)

- a. Gyvenimo lygis Lietuvoje yra geresnis nei šalyje, iš kurios atvažiavau
- b. Aukštas mokslo lygis
- c. Lengvatos stojant ir finansinė parama užsienio lietuviams

- d. Patriotinės priežastys
- e. Kita _____

8. Iš kur sužinojote apie galimybę studijuoti Lietuvoje? (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą)

- a. Lietuviškoje bendruomenėje mano šalyje
- b. Iš draugų (pažįstamų)
- c. Atsitiktinai internete.
- d. Kryptingai ieškojau informacijos įvairiuose šaltiniuose.
- e. Kita _____

9. Ką planuojate veikti po studijų baigimo? (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą)

- a. Toliau tęsiu studijas Lietuvoje, aukštesnėje pakopoje
- b. Ieškosiu darbo Lietuvoje
- c. Grįšiu į savo gimtąją šalį tęsti studijų
- d. Grįšiu į savo gimtąją šalį dirbti
- e. Važiuosiu į užsienį studijuoti
- f. Važiuosiu į užsienį dirbti
- g. Dar nežinau
- h. Kita _____

10. Ar turite dvigubą pilietybę?

Jeigu atsakėte Taip, keliaukite į 15 klausimą

- a) Taip
- b) Ne

11. Ar turite laikiną leidimą gyventi Lietuvoje?

- a) Taip
- b) Ne

12. Jeigu ne, kodėl tuo nesirūpinate?

13. Ar turėjote sunkumų tvarkant laikiną ar nuolatinį leidimą gyventi Lietuvoje?

- a) Taip
- b) Ne

14. Ar pasirūpinote sveikatos draudimu Lietuvoje?

- a. Taip, privalėjau, pasidariau privačioje įmonėje
- b. Ne, turiu Europos Sąjungos draudimo kortelę
- c. Ne, prireikus, važiuosiu namo.

15. Ar turėjote sunkumų tvarkant stojimo dokumentus dekanate, banke, kitose valstybinėse įstaigose?

- a. Taip (pvz. eilės įstaigose, neaiški tvarka ir keisti reikalavimai užsienio piliečiams)
- b. Ne, niekada

16. Pažymėkite, su kokiais sunkumais susidūrėte studijų metais (ypač pirmais)? (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą)

- a. Studijoms Lietuvoje man reikalinga viza, su tuo susijusios išlaidos
- b. Problemos gydymo įstaigose
- c. Eilės pasienyje, kai keliauju namo
- d. Sunkumai tvarkant dokumentus (atidarant sąskaitą, užsieniečio užsiregistravimas informacinėse sistemose ir pan.)
- e. Eilės dekanate ir sunkumai gaunant reikalingus dokumentus (pavyzdžiui, pažymos, kad mokotės aukštojoje mokykloje reikalingos Jūsų tėvams užsienyje)
- f. Kalbos barjeras
- g. Tvarkymas asmeninio biudžeto Lietuvoje
- h. Mokymosi ir gyvenimo sąlygos neatiteko lūkesčių
- i. Tam tikrų studijų dalykų žinių trūkumas

17. Ar jaučiate Jūsų žinių stygių ir kultūrinį skirtumą palyginus su kurso draugais?

- a. Taip, trūksta žinių ir jaučiu kultūrinį skirtumą tarp savęs ir kitų lietuvių.
- b. Taip, trūksta žinių, bet nejaučiu kultūrinio skirtumo.
- c. Netrūksta žinių, tačiau kultūrinį skirtumą jaučiu
- d. Netrūksta žinių ir nepastebėjau jokio skirtumo

18. Ar buvote Lietuvoje patyrę patyčias aukštųjų mokyklų bendruomenėse?

- a. Kartais, girdėdavau žeminančių replikų, juokelių
- b. Dažnai, esu girdėjęs
- c. Niekada

19. Kaip atrodo Jūsų bendravimas su kurso draugais?

- a. Bendrauju tik mokslo reikalais
- b. Bendraujame tiek mokslo reikalais, tiek laisvalaikio
- c. Nelabai randu su jais bendros kalbos, tačiau stengiuosi bendrauti ir dalyvauti bendroje veikloje
- d. Palaikau ryšį tik su vienu ar dviem kurso draugais, daugiausia mokslo reikalais, laisvalaikio nesusitinkame
- e. Nebendrauju, nes turiu kitų draugų

20. Ar esate pasinaudoję kokia nors parama užsienio lietuviams? (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą)

- a. Finansinė parama iš Valstybinio studijų fondo užsienio lietuviams
- b. Papildomi balai stojant į Lietuvos aukštąsias mokyklas
- c. Finansinė parama iš privačių asmenų ir fondų
- d. Negavau, nes nežinojau apie teikiamą paramą

21. Ar dalyvaujate užsienio lietuvių studentų klubo veikloje?

- a. Taip, nuolat dalyvauju klubo renginiuose
- b. Retkarčiais dalyvauju, kai galiu ir noriu
- c. Skaitau informaciją, domiuosi veikla, tačiau aktyviai nedalyvauju
- d. Nedalyvauju, nes nežinau, kad toks veikia

22. Ar dirbate pastovų darbą?

- a. Ne
- b. Taip, pagal specialybę

- c. Dirbu ne pagal specialybę
- d. Kai kurios mano atliekamos pareigos atitinka turimą specialybę

23. Ar atostogų metu dirbate, kad turėtumėte lėšų studijoms?

- a. Taip, sezoninį darbą Lietuvoje
- b. Taip, sezoninį darbą užsienyje
- c. Taip, padedu tėvams ūkyje
- d. Ne
- e. Kita _____

24. Ar sekate šiandieninės Lietuvos įvykius? (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą.)

- a. Taip, nes gyvenu/ mokausi/ dirbu Lietuvoje
- b. Taip, nes įsilieju į lietuvių bendruomenės veiklą savo šalyje
- c. Taip, nes ateityje norėčiau investuoti Lietuvoje
- d. Nuolat domiuosi situacija Lietuvoje
- e. Ne, neseku

25. Kas Jus paskatintų grįžti į Lietuvą visam laikui? (Atsako tik asmenys, kurie yra arba buvo išvykę į užsienį po studijų Lietuvoje). (Galite pasirinkti daugiau nei vieną atsakymą.)

- a. Gerėjanti ekonominė padėtis Lietuvoje
- b. Galimybė tęsti studijas Lietuvoje
- c. Palankios sąlygos kurti šeimą
- d. Noras ugdyti vaikus lietuviškoje aplinkoje
- e. Kvietimas dirbti pagal įgytą specialybę

26. Ar norėtumėte įsijungti į Užsienio lietuvių kilmės studentų, baigusių studijas Lietuvoje, virtualų klubą?

- a. Taip
- b. Ne
- c. Nežinau

27. Ką reikėtų keisti, kad užsienio lietuvių kilmės studentų adaptacija Lietuvoje būtų sėkmingesnė?
